

NYKŠTUKAS POLITIKAS

Istorinis romanas. I tomas

Sofija TYZENHAUZAITĖ

Tęsinys. Pradžia – el. žurnale „Žemičių žemė“ (2023 m. Nr. 7, p. 45–54)

– Deja, – atsiliepė Balani, – mano laimė buvo tik nepriklausomybė ir laisvė. Suspaustas tarp siaurų sienų tetroškau išvysti mane supantį pasaulį, o mano žvilgsnis visada buvo nukreiptas į žemę ir nebuvo vertas žvelgti į dangų.

Paskui vėl sugrįžo prie savo pasakojimo:

– Bažnyčioje skambėjo giesmės, jaudinantys, rimti pamaldžių vienuolių, kurių broliu būti nepanorau, balsai giesmėse skelbė atsisakymą nuo pasaulio. Aš į jį turėjau sugrįžti. Regėjau liūdną ir tamsią, tačiau ramią priebėgą, apvalančią širdį nuo aistrų, ir viskas tą akimirką susijungė bei sužadino manyje kažkokią prietaringą baimę ir kažką panašaus į atgailą... Kaltinau save nedėkingumu, nes išdrįsau palikti prieglaudą, kuri priglobė mane nuo pačių mažiausių dienų. Čia man buvo stengiamasi įdiegti meilę darbui ir čia mačiau tik dorybingus pavyzdžius. Šiek tiek per vėlai pradėjau mąstyti apie savo būklę ir nedrąsiai vertinti miglotą ateitį. Mąščiau, ar tai, ką aš gausiu, atstos tai, ką dabar prarandu. Deja, tokie išganingi apmąstymai galėjo ateiti tik iš dangaus, tad kodėl aš jiems priešinausi? Bet gėdijausi sugrįžti atgal, pasakyti, kad apsigalvojau, tad, užvaldytas įvairiausių jausmų, nežinia kiek laiko stovėjau tarsi apmiręs. Bet staiga sugirgždėjo vienuolyno vartų vyriai ir mane nutvilkė vaikiška baimė, kad tie baisūs vartai užsivers. Puoliau į gatvę. Pirmą akimirką apsvaigau nuo triukšmingo miesto reginio ir, jį išvydęs, nepajutau jokio malonumo. Visur mačiau sienas, namus, o galvoje tebesisuko vienuolynas ir jo grotos, tad skubėjau tolyn nuo miesto. Dieve! Koks žavesys laukė manęs už miesto, kai prieš mane atsivėrė visos kūrėjo grožybės! Žaliuojantys derlingi

laukai, žiedais apsipylę sodai, didinga upė, neapripiamas horizontas ir švytintis dangus. Gražinkite aklajam regėjimą ir sužinosite, ką turėjau pajusti, išvydęs tas gamtos grožybes. Aš, kuris jų tiek laiko nebuvau matęs. Susižavėjęs pamaniau, kad matau pasaulio sutvėrimą ir patekau į Rojų. Išgirdau su manimi kalbančio Dievo balsą: „Visi tie lobiai priklauso tau!“ Iš dėkingumo, kad regiu Apvaizdos malones, apsiopyliau graudžiomis ašaromis, puoliau ant kelių ir šlovinau visa ko Kūrėją už tai, kad davė man sielą ir galiu visa tai matyti ir garbinti. Taip, globojamas Šventosios, į kurią kreipiausi, pajutau, kaip iš dangaus į mano širdį leidžiasi gailėstingumas.

Akimirką Balani nuleido akis, lyg nenorėtų matyti klastingos šypsenos, klaidžiojančios Krasovskio lūpomis, tačiau kalbėjo toliau.

– Mano akys, – pasakojo jis, – po truputį apsiprato su besikeičiančiais vaizdais ir aš nustebęs suvokiau, kad šiame pasaulyje vis dar esu vienišas. Tyliai žingsniuodamas greta netašyto mulų varovo, kurio kalbos negalėjo manęs sudominti, tyrinėjau savo širdį, suvokiau, kad iš visų pasaulio gėrybių jai reikia tik laukų ramybės, laisvės ir...

– Meilės, – pridėjo nykštukas, prapliupęs nesuvaldomu juoku, kamavusiu jį jau kuris laikas. – Galiu lažintis, kad pagaliau žemiškoji Teresė jus supažindins su žemiška meile.

– Saugok Dieve! – sušuko jaunuolis. – Ta, kurios dievišką atvaizdą saugau savo širdyje, apsaugos mane nuo to. Negalvodamas nieko blogo kvailai tikiuosi, kad galėsiu pamilti tik tokią pačią, kaip ji.

– Tikėkimės, – pridūrė pokštaudamas nykštukas, – kad Paryžiuje netrukus išvysite panašią, ne mažiau žavingą būtybę.

IV skyrius

Pliaukšintys botagų kirčiai, vežėjų raginimai ir keiksmi, mėšlo ir kitokių nešvarumų kvapai Krasovskiui buvo ženklas, kad jie netoli Paryžiaus. Jis praskleidė odinę užuolaidą ir tarė Balani:

– Prašom pažvelgti, man atrodo, kad matau šviesas.

– Taip, – atsakė užmetęs akį Balani. – Įžvelgiu varpines ir matau daug dūmų.

– Drauge, – šuktelėjo nykštukas palaidine vil-

kinčiam vyrui, žingsniuojančiam greta miltų maišų prikrauto vežimo, – drauge, ar dar toli Paryžius?

Suklaidintas plono ir skambaus nykštuko balso ir ypač nepaprastai mažo ūgio, malūnininkas atsiliepė: „Na, na, tai labai nori skanėstų, mažyli?“ Savo ruožtu ant maišų sėdinti malūnininko žmona juokdamasi pasiteiravo, ar jis nenori Nantero pyragaičių.

– Kad juos kur galas tokius pokštininkus, tikiuosi, kad jų čia nėra daug, – murmėjo nykštukas ir suirzęs geriau įsitaisė karietoje.

Kelias į Paryžių tais laikais nebuvo panašus į dabartinį. Dabartiniu skuba įvairiausi ekipažai (gondolos, dviračiai, pašto karietos). Tų nuostabių naujovių dėka mėgaujamasi galimybe kuo pigiau nusisukti sprandą. Tada nesimatė nei elegantiškų Prancūzijos didikų karietų, nei deputatų brikelių, nei kuklių pašto karietų, kuriose sėdi iš posėdžių grįžtantys tarnautojai, skubantys apkalbėti Prancūziją ir kelti nerimą Europai. Nebuvo matyti nė spiečiaus svetimšalių, kurių šiandien nuolat apstu pirmojoje civilizuoto pasaulio sostinėje: anglų, skubančių išblaškyti nuobodulį ir išleisti ginėjas, elegantiškos lenkės, besidžiaugiančios, kad galės pademonstruoti savo grožybės puikiame teatre, ir besirūpinančio savo išvaizda nuostabaus ruso, ieškančio gero maisto ir malonumų. Mulai, skambčiodami prie jų pririštais varpeliais, gabeno tik kelis neštuvus. Vežimai vežė būtiniausius produktus geriesiems Paryžiaus gyventojams, kuriems menkai terūpi rytojus ir kurie nesidomi, ką apie juos kalba bei mano kiti. Taip tada atrodė tas kelias, toks pilnas ir gyvas šiandien.

Paryžiaus miestas atrodė ne ką geriau. Prastai grįstos gatvės visada buvo purvinos. Jas apšvietė tik prieš kilmingųjų neštuvus ar karietas nešami deglais, klaidžiojantys jaunų kaminkrėčių žibintai ir pagaliau nuo langų sklindančios šviesos ir t. t.

Tamsa talkino vagims ir žmogžudžiams. Tie laikai garsėjo nusikaltimais, tad artėjant nakčiai gatvės dažniausiai būdavo tuščios ir tylios.

Kadangi buvo karnavalo metas, Krasovskis ir Balani beveik visose sankryžose sutikdavo grupes kaukių, vaizduojančių arlekinus ir kitokius personažus. Jos šoko šaižiai skambant prastiems smuikams. Juos iš visų jėgų brūžino ant pakylės užsiropštę akrobatai, krečiantys įvairiausius triukus, o žmonės negailėjo plojimū už jų maivymąsi ir triukš-

mingai juokėsi bei džiūgaudami plojo rankomis.

Prieš mūsų keleivių akis iškildavo vis kiti vaizdai: turtingai išsipuošusios moterys, slepiančios veidus po aksominėmis kaukėmis, sėdinčios neštuvuose, apsuptos tarnų, mosuojančių vaško deglais, skleidžiančiais kvapnius dūmus. Raiti garsūs didikai, galvas prisidengę skrybėlėmis, puoštomis ilgomis plevėsuojančiomis plunksnomis, susisupę į plačius apsiaustus, kad paslėptų puošnius apdarus, bet jų padėtį buvo galima nuspėti iš gausios lydinčių bajorų, arklininkų ir pažų palydos. Kažkoks rimtas valdininkas, vilkintis ilgą juodą apdarą, keliavo namo raitas ant mulo. Jį lydėjo jo raštininkas, nešantis žibintą, šeimininko rašyklinę ir storą pluoštą popierių kitoje rankoje. Kirpėjas, besiverčiantis ir chirurgo amatu, pasiėmęs abiejų profesijų įrankius, risnojo ant menko arkliuko.

Traukdami pro Luvrą jie išvydo apšviestus langus. Kiemuose buvo apstu neštuvų, sukiojosi tarnai, žvengė žirgai. Krasovskis kreipėsi į Balani.

– Ten, kur būna karalienė, neapsieinama be pokylių. Taip pasakė Monliukas ir jis teisus. Tačiau nereikia manyti, kad karalienė, būdama tokio amžiaus, nuolat rengia šventes tik vaikydama malonumų. Šiandien, pavyzdžiui, dvaras šoka. Galiu lažintis, kad pokylis surengtas turint politinį tikslą. Gal ji nori persivilioti į savo pusę kokį pavojingą protą, galingą hugenotą ir įtraukti jį į savo šalininkų gretas. Į darbą tuoj bus paleistos visos priemonės, gražiausios jos palydos moterys paklus jos nurodymams ir bandys suvilioti tą asmenį ir įklampinti jį į spąstus. O, ji apsukri valdovė, klastinga kaip italė, tuo viskas ir pasakyta. Kuo daugiau rūpesčių ji turi, tuo malonesnį veidelį nutaiso. Kuo labiau ko nors nekenčia, tuo aiškiau rodo jam palankumą. Tai tikra tiesa, ir mes, dvariškiai, tai žinojome ir bijojome išgirsti karalienės kreipinį *mano drauge*, nes puikiai žinojome, kad tęsinys bus *jūs paprasčiausias kvailys*.

Subtili ir klastinga, perpratusi, kokie lengvabūdziai yra prancūzai, permaniusi, kad šią laisvą tautą gali suvaldyti tik švelnumu, kad ši tauta pakenčia tik iš gėlių nupintas grandines, Kotryna siekė valstybės didikus paversti suglebusiais malonumų vergais, nes jie dažnai maištaudavo ir nuolat kėlė didelį pavojų jos valdžiai. Kotryna, įdiegusi Prancūzijos dvare Italijos papročius, sunaikino nuoširdumo, lo-

(Nukelta į 48 p.)

jalumo dvasią, riterišką galantiškumą, kurio tobuliausias pavyzdys buvo Pranciškus I, drąsuolis tarp karalių ir visų riterių karalius. Išauklėtas klastingos motinos veidmainiavimo dvasia, Karolis IX, iš prigimties turėjęs savybių tapti garsiu karaliumi, jei tik būtų klausęs kitokių patarimų, tikrai nenuėjo savo garsiojo protėvio keliu, priešingai, didžiavosi, kad mokosi iš karaliaus Liudviko XI klastingos politikos, meno apgaulinėti ir kenkti. Nesunku įsivaizduoti, kokią pražūtingą įtaką jaunojo karaliaus elgsenai galėjo turėti toks lenktyniavimas, kai jis akiai pakluso moters ir karalienės, intrigantės greičiau iš prigimties, o ne dėl politikos, norams. Dvare visi ėmė mėgdžioti valdovus, oras, kuriuo ten kvėpuota, tapo lyg užnuodytas. Karolio IX ir Kotrynos Mediči dvariškiams liko tik prancūzų vardas. Ilgainiui praradę tautinio charakterio savybes, jie prisitaikė prie melo, dviveidiškumo, priprato prie ydų, žmogžudysčių, išdavystės. Klestėjo ydos, gailestingumas imtas vadinti davatkiškumu. Blėso Liudviko Šventojo ir Liudviko XII tikėjimo dieviškoji dvasia, ją išstūmė daugybė bjaurių prietarų, ir veidmainystė, fanatizmas ėmė valdyti Prancūziją ir drumsti pasaulio ramybę. Prancūziškam dvasingumui būtų atėjęs galas, jei ne Henrikas IV. Jo kilnus charakteris įveikė tą nešvarių bjaurių aistrų srautą, ir prancūzai vėl stojo į garbingą kelią – prisiminė dorybes, kurios ir galėjo gražinti tautai tikrąją garbę.

Pervaziavus Raudonąjį tiltą (šiandien Karališkasis tiltas) vežimas pasiekė Sen Žermeno priemiestį ir netrukus sustojo prie garbingo miestiečio – stambaus vyno pirklio, Krasovskiu suteikusio būstą per jo pirmąją kelionę į Paryžių, namo. Abu keleiviai išlipo ir pasibeldė į duris.

– Leiskite man eiti pirmam, – paprašė nykštukas, – mane čia pažįsta, o jūs su savo juodu, veidą dengiančiu gobtuvu galite pasirodyti kaip naktinis plėšikas.

Jis ėmė įnirtingiau belstis. Pasigirdo laiptais besileidžiančio žmogaus žingsniai ir raktų ryšulio skambėjimas. Tačiau prieš atidarant duris moters balsas paklausė: „Kas čia?“

– Draugas, – atsakė Krasovskis.

Durys iš lėto atsargiai prasivėrė: apatiniu sijonu vilkinti mergina, susikišusi plaukus po medvilnine dygsniuota kepuraitė, nedrąsiai atkišo rankoje laikomą žibintą, kad pamatyti, kas kalba. Išvydusi

nykštuką, kurio veidas nebuvo toks jaunas, kad galėtum pamanyti esant vaiką, ir kurio apranga buvo gana keista, vos ne groteskiška, ji taip persigando, kad išmetė iš rankų ir žibintą, ir raktų ryšulį ir nuskudė laiptais aukštyn.

Šviesa užgeso ir keleivius kurį laiką apgaubė tamsa, bet netrukus pasigirdo balsai ir laiptų viršuje išdygo namo šeimininkas, lydymas savo žmonos. Pats vilkėjo raštuotą chalata, o ji buvo su moteriška palaidine ir trumpu sijonu, ant galvos užsirišusi šilkinę skarelę.

– Nagi, metre Gasparai Buavene, kiek matau, manęs nelaukėte?

Metras Gasparas Buavenas – nedidelis storas žmogelis įraudusiu veidu. Nosis liudijo, kad jis įvaldęs meną tuštinti butelius. Prilaikomas dviejų didžiulių į kolonas panašių kojų, skubėjo, kiek jam leido apkūnumas, laiptais žemyn. Jis pagarbiai nusiėmė medvilninę kepuraitę, papuoštą raudona kokarda.

– Gal ponas teiksis man atleisti, pranešimą gavau visai neseniai ir nesitikėjome taip greitai išvysti poną. Tačiau Jums kambarys paruoštas ir nieko ten netrūksta.

Kol jis kalbėjo, metro Gasparo žmona barė merginą, kuri leidosi laiptais paskui ją ir atrodė išsigandusi to, ką neseniai išvydo.

– Sakiau jums, kvaile, kad tai nykštukas.

Paskui pasisuko į Krasovskį ir nusilenkė:

– Atleiskite, pone, kad privertėme jus laukti. Tai dėl to, kad ši mergina niekada nieko nebuvo girdėjusi apie nykštukus (ir ji parodė gražiąją tarnaitę, kuri išplėtusi akis baimingai stebėjo Krasovskį, lyg bijotų ir tuo pat metu negalėtų nuo jo atplėšti akių).

– Viskas gerai, žmona, viskas gerai, – kalbėjo metras Gasparas, mat jis didžiavosi išmanantis etiketą. Jis paėmė iš merginos rankų varinę žvakidę, pakvietė Krasovskį eiti paskui jį ir nusivedė į didelį kambarį, kur traukė toks skersvėjis, kad žvakė būtų užgesusi, jei nebūtų pridengęs jos ranka.

– Greičiau duokite šviesos, – suriko garsiai.

Mergina išėjo ir netrukus sugrįžo nešina mažyčiu žabų ryšuliuku, kurį įkišo į senovinį židinį, tokį didelį, kad galėjo būti kambariu nykštukui. Per jo dūmtraukį vidun patekdavo oras, šviesa, lietus, sniegas – viskas, ką teikdavosi pasiūsti dangus. Kol Krasovskis apžiūrinėjo kambarius ir su šeimininku aptarinėjo naujienas, Balani išsiblaškęs apžvelgė

baldus. Gražūs foteliai su plačiais storais atlošais, didelė lova ant pakylos, šiek tiek išblukę gobelenai, vaizduojantys Senojo Testamento veikėjus.

Mergina, vaikiškai atviru veidu, pravėrusi putnias lūpas, stovėjo atsirėmusi į didžiulį židinį. Ji pakaitomis žvilgčiojo į abu atvykėlius: ryžtingą nykštuko veidelį ir aukštą patrauklų jaunuolį, kurio gražią galvą pusiau pridengė juodas gobtuvas, tarsi įrėminęs mielą taisyklingų bruožų veidą ir išryškinęs veido skaistumą. Impozantišką, kilnų stotą gobė plataus apsiausto klostės.

– Tegul tik vėl aptiksiu tave spoksančią į vyrus, – sušuko ponias Gaspar ir, priėjusi prie merginos, plekštelėjo jai per skruostą. – Mažoji nenau-dėle, tesaugo tave šventoji Ženevjeva! Niekada negali nuleisti akių nuo to jaunimo! Dingstame iš čia ir kad prikeltumei mane trečią ryto, jei ne... Pakviesiu jūsų tarnus, ponai, – pridūrė ponias Gaspar, kreipdamasi į nykštuką ir Balani, ir bardamasi nusekė merginą, kuri apstulbusi spruko, kad išvengtų pylos. Balani nesuprato, kas čia įvyko, ir nustebeš nulydėjo jas akimis.

– Mūsų šeiminkė prastai nusiteikusi, – tarė Krasovskis, kreipdamasis į metrą Gasparą.

– Žinote, iš prigimties ji visada buvo šiek tiek niurzglė, nors šiaip ji gera moteris. Beje, – pridūrė metras Gasparas, prapliupęs juoku, – nekreipiu į jos pyktį dėmesio, kai būnu išgėręs.

– Taigi jūs sakote, metre Gasparai, kad dėl Anžu kunigaikščio atvykimo dvare vyksta pokylis?

– Garbės žodis, savo akimis mačiau, kaip matau jus: jį pasitiko visas dvaras ir mūsų jaunasis karalius, ir ponias karalienė, ir ponias Margarita. Jie glėbesčia-vosi, o mūsų širdys suminkštėjo vien juos išvydus. O kiek vyno išgerta ta proga!

– Aišku, metre Gasparai, aišku. Manau, jums nekenktų pailsėti po šios dienos įspūdžių. O ir mes, pavargę po kelionės, nesupyktume, jei galėtume pailsėti. Tad labos nakties, metre Gasparai.

Metras Gasparas, mandagiai atsiveikinęs su savo svečiais, jau ketino išeiti, tik staiga sugrįžo ant pirštų galiukų ir susidėjo rankas ant apvalaus pilvuko. Žiūrėdamas į Balani jis konfidencialiai pašnibždėjo Krasovskiui:

– Laukiama atvykstant hugenotų karalienės su sūnumi ir senojo admirolo. Sakoma, kad taip mes susitaikysime. Bet, mano galva, peštynių neišvengsime. Ką jūs manote?

– Rimtas problemas atidėkime rytojui, metre Gasparai, jau sakiau jums.

Pagaliau metras Gasparas susiruošė daryti tai, ko prašomas, bet jį sustabdė Balani ir paprašė paimti jam adresuotą paketą su brangiais daiktais, kurį anksti ryte turi perduoti mulų varovas. Pagaliau, pasakęs paskutinį komplimentą, metras Gasparas, pažadėjęs pakviesti Krasovskio žmones, išėjo ir kruopščiai uždarė duris.

Nykštukas skersai išilgai vaikštinėjo po kambarį ir skundėsi, kad šalta.

– Kam reikalingas, – kalbėjo jis, – šis didelis židinys, jei ne iššaldyti kambariui? Kokia paika mintis oloje uždegti žabų ryšulėlį, ne didesnę už degtukų dėžutę. Mes, šiaurės šalių gyventojai, nors mūsų žiemos ir atšiaurios, ne taip bijome šalčio, kaip jūs, prancūzai, nes mūsų būstai šildomi gerų krosnių, kurios visur palaiko vienodą temperatūrą, o čia vėjas švilpia per visus plyšius. Užkimškite šiuos langus, – paliepė lenkiškai savo tarnams, kurie tylėdami laukė jo nurodymų.

Iš tikrųjų, keletas stiklų švininiuose rėmuose jau seniai buvo išdaužti. Juos pakeitė porėto popieriaus gabalais, bet ir jie, veikiami drėgmės, taip pat neišlaidė ir vėjas švilpavo laisvai. Kol tarnai rūpestingai šalino nesklandumus ir ruošė guolį savo šeiminkui, Krasovskis priėjo prie Balani ir maloniai prašneko:

– Šiandien susitikome atsitiktinai. Netrukus, tikiuosi ir jaučiu, mes susidraugausime.

Ištaręs tuos žodžius jis ištiesė savo rankelę Balani, o tas pasilenkė ir švelniai paspaudė dėkodamas už mažojo nepažįstamojo globą.

– Užleisiu jums lovą, – pasiūlė Krasovskis savo jaunajam draugui, – aš įsitaisysiu viename iš tų didelių fotelių. Beje, turiu visko, ko man reikia.

Jo tarnai iš tikrųjų ištraukė iš kelioninės skrynios nedidelę pūkinę antklodę, dydžio sulig pagalve, ir pagalvę, dydžio sulig pagalvėle adatoms susmeigti. Panašaus dydžio buvo paklodė, užvalkalai. Jie viską sudėliojo į vieną tų gilių fotelių, kuriuos prancūzai vadina foteliais statinėmis, ir nykštukas, įsakęs savo vyrams iš pat ankstaus ryto paruošti jam geriausius drabužius ir įprastus pusryčius, nedelsdamas smuko į jį.

Balani nenusirengęs griuvo į lovą ant pakylos ir netrukus užmigo, nerūpestingai, kaip jaunuolis, nelabai besirūpinantis rytojais diena, gyvenantis
(Nukelta į 50 p.)

šiandiena. Nykštukui užmigti nesisekė. Jis mąstė apie Balani. „Tas jaunuolis daug pasieks, – svarstė, – jis energingas, lakios fantazijos, turi charakterį. Aš įvesiu jį į visuomenę, jis bus man skolingas už politinę karjerą.“ Ir tada užmigo.

V SKYRIUS

Kai nykštuką pažadino smarkus beldimas į duris, saulę dar tebegaubė drėgnas rūkas, tamsiais žiemos mėnesiais temdantis Paryžiaus dangų.

– Kas ten? – šuktelėjo jis.

– Pone, tai mulų varovas ir jūsų brangus kroviny.

„Tegriebia velnias mulų varovą, kuris atsibeldžia taip anksti“, – pagalvojo Krasovskis.

Išgirdęs triukšmą nubudo ir Balani.

– Kas ten žadina? – riktelėjo dar neišsibudinęs ir trindamasis akis.

– Jis sapnuoja savo vienuolyną, – tarė Krasovskis.

– Ne, pone, čia jūsų mulų varovas ir jūsų vertinigi daiktai. Priimkite juos.

Balani nušoko nuo lovos ir atidarė duris.

Metras Gasparas, lydintas mulų varovo, užėjo į kambarį ir, kaip buvo įpratęs, pažėrė komplimentų. Jis paprašė Balani dabar pat patikrinti skrynelę ir įsitikinti, kad niekas nedingo.

Nykštukui buvo smalsu išvysti, kas tokio brangaus gali būti toje skrynelėje, tad jis atsisėdo, o Balani tuo metu skubiai vieną po kito iš jos traukė Vergilijaus, Horacijaus, Dantės, Amadžio Galiečio ir dar keletą kitų labai populiarių riterių romanų.

– Ką, čia viskas? – riktelėjo Gasparas, alpdamas iš juoko, pamatęs, kad skrynelėje beveik nieko neliuko, tik šiek tiek pigių apatinių drabužių.

Balani paniekinamai žvilgtelėjo į jį ir pasisuko į Krasovskį.

– Nusipirkau tas knygas, kurias matote, – bandė pasiaiškinti, – miestuose, pro kuriuos keliavau tau pydamas tuos kelis skatikus, kuriuos man davė apsimokėti kelionės išlaidoms, dažnai atsisakydavau maisto kūnui dėl maisto sielai.

– Metre Gasparai, – kreipėsi Krasovskis į vyno pirkli, kuris kikendamas stebėjo, ką Balani vadina brangenybėmis, – teikitės pristatyti nešiojamą kėdę, kad galėčiau išeiti į kiemą.

Šiam išeinant pasirodė abu tarnai. Vienas nešė

savo šeimnininko drabužius, kitas dubenėlį su alumi, pagardintu grietinės, kiaušinių ir cukraus mišiniu.

– Nesiūlau jums ragauti mano pusryčių, – paaiškino Krasovskis, – tai lenkiškas patiekalas, bet jūs, be abejo, neatsisakysite kakavos?

Pusryčiaujant nykštukas pagyrė Balani už jo pomėgį literatūrai.

– Niekada neapgailestaukite, – dėstė jam, – dėl laiko, kurį savo gyvenime skyrėte atsipūtimui, tai laikas, skirtas tylai, mokslui, apmąstymams. Jis sustiprino jūsų sielą prieš ydų ir malonumų pastangas ją užvaldyti. Koks didžiulis lobis yra jūsų įgytos žinios! Argi jos nepakylėja jūsų aukščiau už daugelį jūsų tėvynainių, kurių nemokšiškas gali tapti partarle. Jūs galite siekti ko panorėjęs. Jums atvira karjera, reikia jos siekti drąsiai ir ryžtingai. Jūsų ateitis jūsų rankose ir bet kada prašau jus kliautis Krasovskiu. Jis gali būti jums naudingesnis, nei įsivaizduojate, tačiau jūs esate priklausomas nuo savo globėjo. Padorumas reikalauja, kad informuotumėte jį apie savo ketinimus, planus. Jūs negalite nieko imtis nepasitaręs su Valanso vyskupu.

Balani, atrodė, klausėsi Krasovskio išsiblaškęs, bet išgirdęs tą vardą atsitokėjo.

– Valanso vyskupas, be abejo, yra mano globėjas, bet gal jis yra ir kas nors daugiau? – susidrovėjęs kukliai svarstė Balani.

Nykštukas nusišypsojo, išgirdęs tokias abejones.

– Jūs netrukus pasimatysite su Valanso vyskupu, tarė, – kai susitiksime, tikiu, gamta prabilis į jūsų širdis ir jūs suvoksime, kokie ryšiai jus sieja.

Jaunuolis atsiduso ir paėmė Vergilijaus tomelį, o nykštukas ėmė ruoštis, gražintis. Mintis, kad vėl sugrįš į dvarą, kuriame sulaukė tiek dėmesio, labai jaudino Krasovskio tuštybę, bet metai neišvengiamai paliko savo pėdsaką, tad teks griebtis meno gražintis gudrybių, jei nori ištaisyti metų padarytą nepataisomą žalą. Pradėjo nuo žilstelėjusių plaukų: sutepė juos juoda pomada, paskui pasiėmė nedidelį veidrodėlį ir kruopščiai nedideliu sidabrinu pincetu išrovė bjaurius dygius smakro plaukelius. Darbuodamasis pastebėjo, kad aplink akis jau susimetė mažytės plonutėlės raukšlės. Tokios pat aplink burną ir ant lygios aukštos kaktos. Ankstyvo senėjimo pėdsakai, kokių jokios žmonių pastangos negali išnaikinti, jį suerzino ir jis išsiliejo ant savo tarnų. Kai vienas jų priklaupęs bandė susegti ilgo

švarko – balto satino sutanos apykaklę dideliu rubinu, puoštu deimantais, nykštukas, paraudęs iš pykčio, nutarė, kad jį smaugia, ir skėlė tarnui antausį. Triukšmas atitraukė Balani nuo skaitymo. Balani pažvelgė didelėmis juodomis akimis, jose atsispindėjo nuostaba ir nepasitenkinimas. Susigėdęs, kad pasidavė pykčio priepuoliui matant jaunuoliui, kuris, nors gyvo proto ir judrus, elgėsi labai santūriai, Krasovskis suskubo užbaigti savo tualetą: ant drabužių užsimetė skaisčiai raudoną kontušą arba apsiaustą, kurio nesusiūtos plevėsuojančios rankovės būdavo užmetamos ant pečių ir susegamos. Jis siekė iki pusės blauzdų ir krito ant geltonų tymo batelių sidabriniais kulnais. Nykštukas apsijuosė puošnia persiška juosta prie jos kabėjo nedidelis kardelis, gausiai išpuoštas aukso ir sidabro gijomis. Tokiu puošniu apdaru jis ketino atgaivinti jaunystės spindesį ir žavesį. Pasirengęs lipti ant kėdės, atsisveikino su Balani. Šis taip pat ruošėsi išeiti.

– Tikiuosi, mes dar pasimatysime, – šūktelėjo nykštukas, – jūsų globėjas, be abejo, nenorės atimti iš manęs malonumo jus pamatyti.

– Tikiuosi, – kiek šaltokai atsiliepė Balani, ir jie išsiskyrė.

Krasovskis patraukė į Luvrą, Balani – pas Valanso vyskupą; jo adresą jau žinojo.

Nykštuko pasirodymas dvare sukėlė tikrą triumfą. Jis nedrįso to tikėtis, nes pernelyg gerai žinojo, kokia dvasia ten viešpatauja, ir bijojo, kad dešimt metų išsiskyrimo nebūtų visiškai ištrynę palankaus įspūdžio, kurį buvo padariusi jo maža, įdomi asmenybė. Vienoje iš galerijų priešais karalienės motinos kambarius būriavosi spiečius gražuolių. Tai Prancūzijos žiedai, traukiantys kitų žvilgsnius tiek savo žavesiu, tiek papuošalais ir elegantiškais bei puošniais Medičių epochos apdarais. Jie linksminosi galerijoje, skirtoje išmintingai ir kukliai aptarinėti reikalus, paplepėti, jei, žinoma, patikėsime atlaidžiuoju Brantomu. Tai buvo gausi karalienės Kotrynos svita. Kotryna iš Pranciškaus I buvo girdėjusi, kad dvaras be moterų – kaip pavasaris be rožių, tad mėgo būti apsupta gražuolių. Dvariškių ir jaunų didikų minia laukė, kada pasirodys jaunasis karalius, ir tikėjosi prisidėti prie jo žaidžiant kamuoliu. Netikėtai išvydę mažąjį žmogutį, kurį visi pažinojo ir nebuvo spėję pamiršti, kurį visi mylėjo, nes jis niekam nenkenkė, visi kaip vienas pasitiko šūksniais: „Ką mes

matome? Tai didžiūnas Krasovskis! Pasveikinkime jį! Kelią didžiūnui Krasovskiui! Kelią karalienės numylėtiniui!“

Sužavėtas tokio malonaus sutikimo, šypsodamasis ir sveikindamas visus, nykštukas pasiekė karalienės apartamentų duris. Gana erdviame kambaryje, išmuštame pilka medžiaga, be veidrodžių, be jokių paausinių, be jokios puošmenos, kabėjo tik karaliaus Henriko II portretas. Kotryna Mediči bendravo su astrologu, ypatingai vertinamu dėl okultinių mokslų išmanymo ir meno nuspėti ateitį. Apsirengusi, kaip įprato po tragiškos savo vyro Henriko II mirties, plono juodo audinio suknele su plačiomis rankovėmis, pamuštomis lūšies kailiu, su kepuraitė ant galvos, Kotryna Mediči, nors jau senstelėjusi, išsipainiojusi į politines intrigas, be kurių neįsivaizdavo savo gyvenimo, neatrodė sena ir buvo dar stebėtinai skaistaus veido. Jos rankos buvo tobulos ir nepaprastai baltos, jas visi to meto poetai lygino su kylančios saulės šviesa. Itin moteriška figūra buvo išlaikiusi jaunatviškas formas, akimis ji šaudė taip gyvai, kad negalėjai sugauti žvilgsnio. Pridėkime jos šypseną, plonas lūpas ir turėsime dvi veidės, apsimestinai saldžios moters portretą.

Stovėdamas prie kabalistinėmis figūrėlėmis, talismanais iš negyvų gimusių kūdikių odos nukloto stalo, astrologas ant marmuro dėliojo kortas, o karalienė nenuleido nuo jų akių, jose švietė aistra ir prietaringa baimė. Krasovskis švelniai pastūmė duris ir ant pirštų galiukų įėjo į kambarį. Išvydęs susikaupusį astrologą, kurį atpažino iš jo ypatingų drabužių, veidą, stabtelėjo, baimindamasis sutrukdyti valdovės užsiėmimą, nes žinojo, kad ji pilna jos amžiui būdingų prietarų ir tokiems dalykams skyrė itin daug dėmesio. Tačiau Kotryna pakėlė akis nuo kortų. Atpažinusi savo senąjį mažąjį numylėtinį, nedrįstantį užteiti, nušvito iš džiaugsmo ir šūktelėjo:

– Pikų tūzas, štai jis! Eikš, eikš arčiau, mano mielas nykštuk, – pakvietė jį maloniai, – koks laimingas atsitiktinumas atvedė tave į mūsų dvarą?

Krasovskis priėjo prie karalienės, priklaupė priešais ją ir, pakėlęs prie lūpų, pagarbiai pabučiavo jos suknelės kraštą. Jo poelgis – galantiškumo, nuolankumo ir gracijos mišinys – privertė Kotryną nusišypsoti.

– Taip, ponija, – pakartojo nykštukas, – laimin-

(Nukelta į 52 p.)

gas atsitiktinumas ir aš pabandyčiau tai įrodyti jūsų didenybei, jei ji suteiks man malonę trumpai pasikalbėti be liudininkų, – pridūrė, reikšmingai žvilgtelėjęs į astrologą, kuris savo ruožtu atidžiai stebėjo jį patį, lyg būtų patikėjęs, kad išsikvietė jį savo genijaus dėka.

Kotryna kreipėsi į astrologą.

– Tėve, – pradėjo ji, – šiandien mes pagerbiame jūsų mokslą. Dar niekada jis neteikė mums tiek malonumo kaip šiandien. Pikų tūzas išpranašavo, kad atvyks mūsų mielasis nykštukas, ir tai mums atrodo laiminga pranašystė.

Tai išgirdęs Krasovskis nesusivaldė ir dar kartą žvilgtelėjo į astrologą. Jam pasirodė, kad atpažino jį – gerokai suerzinusią kaukę iš Klė smuklės. Karalienė kalbėjo toliau:

– Norėtume išgirsti, dėl kokių priežasčių Krasovskis paliko savo tėvynę. Mes prašome jus, tėve, šiandien daugiau nebevarginti savo proto aukštomis ir kilniomis materijomis, kurias jūs nagrinėjate mūsų prašomas ir mūsų gerovei.

– Rezultatas abejotinas, – iškošė tyliai pro dantis pats sau Krasovskis, nes nepasikliovė okultiniais mokslais, kurių rezultatas tebuvo toks, kad nuspėtų atvykstant išvakarėse matytą žmogų. Nerekėjo varginti savo atminties. „Galiu prisiekti šventuoju Stanislovu Kostka, mano šalies palaimintuoju, kad tai tas pats šarlatanai, kurį mačiau vakar persirengusį arlekinu su dirbtine nosimi Klė smuklėje“, – mąstė jis.

Vengdamas atidais nykštuko žvilgsnio astrologas, arba arlekinas, nes abu tie personažai iš tikrųjų buvo vienas ir tas pats, pasiėmė lazdelę, žemai nusilenkė karalienei. Ji pati palydėjo jį iki slaptų savo apartamentų durų, nes manė, kad privalo parodyti visokeriopą pagarbą žmogui, tyrinėjančiam aukštas materijas.

Žiūrėdamas, kaip jis išeina, Krasovskis svarstė: „Štai žmogus, jis pagerbtas, jį prisimena, liaupsina už jo velnišką amatą, kuris turėtų pelnyti jam tvirtą virvę ant kaklo, o ne karalienės palankumą. Aš atvykau pasiūlyti karūnos ir Dievas nežino, kokio atlygio sulauksiu. Betgi, Krasovski, tavo užmokestis bus tavo tėvynės dėkingumas, nenorėk kitokio“.

Sugrįžusi Kotryna vėl atsistojo ant fotelį ir pastūmėjo nykštukui taburetę iš po savo kojų, siūlydama prisėsti. Nykštukas pakluso. Karalienė prabilo:

– Tas Amadėjas Buonatempis užsiima nuostabi mokslu. Moksliausiu būdu jis man išpra-

našavo, kad atvyks nepaprastas žmogus, susijęs su vaikyste ir senatve. Jo atvykimas mane labai nudžiugins ir atneš permainų į mūsų karališkosios šeimos gyvenimą. Kartu su šventomis raidėmis, kurias išrašė magiškoji lazdelė, turėjo iškristi pikų tūzas ir patvirtinti pranašystę. Aš ištraukiau norimą tūzą ir štai pasirodė tu.

– Taip, tai stebuklas, – atsiliepė nykštukas ir nusivaipe, dėl to jo veide atsirado dar viena papildoma raukšlė. – Bet gal Amadėjas Buonatempis atskleidė jūsų didenybei mano kelionės tikslą ir dėl jo ypatingo išvalgumo nebeturėsiu malonumo pats viską paaiškinti karališkajai Kotrynai?

– Ne, ne visai aiškiai, – atsiliepė karalienė, pernelyg užsiėmusi, kad pastebėtų, jog jos numylėtinis nedrįsta tiesiogiai prieštarauti jos nuomonei, nors jai tikrai nepritaria.

– Būtų buvę pernelyg žiauru atimti iš manęs mano darbų ir rūpesčių vaisius, – tarė nykštukas.

Jis atsistojo, nutaisęs iškilmingą miną, lyg norėtų savo žodžiams suteikti daugiau svarbos:

– Aš atvykau pasiūlyti jūsų didenybei Lenkijos karūną jos sūnui Anžu kunigaikščiui.

Tai išgirdus Kotrynos veide smilktelėjusią abejonę pakeitė nuostaba ir džiaugsmas.

– Krasovski, ar tai tiesa? – paklausė. – Kalbėk. Bet pasistenk sakyti tiesą. Niekada tau neatleisčiau, jei sumeluotum.

– Pasistengsiu, ponija, – nusišypsojo nykštukas, – mano pranašavimus patvirtins laikas ir aplinkybės, taip, kaip atsitiktinumas patvirtino Amadėjaus Buonatempio pranašystes.

– Nekalbėk apie tai, – griežtai pareikalavo karalienė, – ne visiems duota galimybė pasikliauti tokių aukštų materijų aiškintojais.

Nykštukas vėl prisėdo ant taburetės:

– Jūs žinote, ponija, kad mirus Augustui, paskutiniam garsios ir mylimos šeimos palikuoniui, Lenkijos sostas šiandien yra laisvas. Nujaučiau valdovo mirtį, nes paskutiniais gyvenimo metais jis sunkiai sirgo. Vedamas dėkingumo ir būdamas prisirišęs prie to valdovo ir jo karališkos šeimos, aš dar Augustui gyvam esant ėmiau svarstyti apie galimybę atverti kelią į Jogailaičių sostą jūsų sūnui Anžu kunigaikščiui. Kai tik karalius numirė, ėmiau ieškoti galimybių įtikinti savo bendrapiliečius paremti mano puoselėtą projektą. Pasinaudojau ryšiais su

pačiais įtakingiausiais velionio karaliaus dvaro didikais ir man pavyko surinkti daug balsų, remiančių Anžu kunigaikštį. Jie susižavėję garsiu kunigaikščio vardu. Jį aukštinau kasdien pasakodamas apie jauno didvyrio nuopelnus. Kalbėjau apie geriausias ir kilniausias jo savybes, išugdytas tokių, kaip jūs, ponija, pastangų. Keletas didikų pritarė mano uolioms pastangoms ir paragino mane perduoti jų ir mano pageidavimus jums. Štai mano įgaliojamieji raštai, pateisinamieji dokumentai, – tarė nykštukas, traukdamas iš užančio krūvelę popierių, ir pridūrė, – nes, ponija, matau jūsų akyse šiokių tokių abejonių.

Kotryna skubiai paėmė popierius, tarp kurių buvo laišakai Anžu kunigaikščiui ir kreipimasis į Prancūzijos karalių, karalienę Kotryną. Jie buvo parašyti lotyniškai ant pergamento, pasirašyti ir užantspauduoti kelių lenkų magnatų, karštai pageidaujančių, kad Anžu kunigaikštis taptų karaliumi. Jie taip pat prašė Karolį IX pasiųsti pasiuntinius į Respubliką.

Kotrynai ištryško ašaros. Ji jau ketino dėkoti Krasovskiiui, bet šis nutraukė jos jausmingumo proveržį, sakydamas, kad dar nenusipelnė dėkingumo, kurį jam norėjo pareikšti karalienė.

– Anžu kunigaikštis dar neišrinktas, ponija. Neslėpsiu nuo jūsų, kad tarp pretendentų į sostą yra galingų priešininkų, teks įveikti ir siaubingą eretikų partiją. Teks nemažai padirbėti, įveikti ne vieną intrigą, užbėgti joms už akių. Valstybės didikai susiskaldė...

– Tuo geriau, – šūktelėjo karalienė, – kuo labiau jie susiskaldė, tuo lengviau bus juos įveikti ir suvaldyti. „Skaldyk ir valdyk“ – toks mano devizas. Tokiais kritiškais religinių neramumų laikais visi valdovai turėtų vadovautis šiuo principu.

Krasovskis buvo pernelyg gerai susipažinęs su dvaro papročiais, kad drįstų ginčytis su karaliene, tad tęsė:

– Pagrindiniai kandidatai į karūną yra Švedijos karalius, karaliaus Augusto sąjungininkas ir svainis. Jo šalininkai yra visi karalystės eretikai, caras Ivanas IV, jo žiaurios ambicijos beribės, ir erchercogas Ernestas, Maksimilijono sūnus. Jį palaiko popiežiaus legatas Komendonis, turintis didelę įtaką Lenkijoje. Atrodo, kad daugiausia vilčių turi Ernestas. Maksimilijonas ką tik išsiuntė pasiuntinius į Lenkiją derėtis su jo sūnaus šalininkais. Taigi, matote, ponija, laikas spaudžia, labai skubu siųsti ten apsukrų žmogų, gavusį jūsų nurodymus ir, svarbiausia, išmin-

tingas instrukcijas deryboms su Respublika Anžu kunigaikščio vardu.

Atrodė, kad karalienė, ranka parėmusi galvą, mąsto. „Tai tikrai labai nuostabu, – galvojo karalienė, – taip, jis bus trečiasis...“ Paskui pažvalėjusi, spindinčiomis akimis guviai pašoko:

– Neabejokite, Krasovski, Anžu kunigaikštis bus Lenkijos karalius. Jis laimės bet koku atveju ir įveiks visus konkurentus, net ir erchercogą. Didysis Nostradamus, išminties šaltinis, įvykius nuspėjantis orakulas, ateitį nušvietęs deglas man kadaise išpranašavo, kad visi mano sūnūs bus karaliai. Na ką gi, Pranciškus mirė sėdėdamas soste, Karolis viešpatauja, Henrikas gaus Lenkijos karūną, o Alansono kunigaikščiui šlovingos vedybos užtikrins Anglijos karūną.

Krasovskis sutriko. „Jei Anžu kunigaikštis, kaip aš tikiuosi, – mąstė, – taps Lenkijos karaliumi, visa šlovė atiteks Nostradamui, o aš, pirmasis suteikęs jam galimybę sėsti į sostą, greičiausiai nebūsiu nei pagerbtas, nei apdovanotas, net ir visai neįvertintas“.

Karalienė nuo patoso perėjo prie įprastinio tono:

– Tave siunčia dangus. Mano triumfuojantis, šlovingas, garbinamas sūnus Henrikas savo brolio karaliaus dvare užima keistą poziciją. Nieko nuo tavęs neslėpsiu – Karolį graužia pavydas. Tai, kad kilniai tarnaujant šventam reikalui Henriką lydi sėkmė, abejų kovojančių partijų kariai žavisi jo drąsa, juo gėrisi dvaras, tauta ir visa karalystė, galų gale džiūgavimas jam sugrįžus į sostinę, uždegė Karolio širdyje karštą, deginančią neapykantą. Tačiau valdovas, mano išmokytas meno valdyti, puikiai, kaip ir aš, suvokia, kad karaliai turi slėpti savo jausmus. Mačiau jį džiūgaujantį kartu su visais, mačiau, kaip jis išbalęs apkabino savo brolių, kurį myli liaudis ir kurio nekenčia jis pats. Ne, jis jam niekada neatleis nei jo šlovės, nei laimės. Atėjo laikas. Savo begaline išmintimi jį nurodė dangus. Man teks skirtis su mylimu sūnumi...

Kotrynai baigiant kalbėti, gretimuose kambariuose pasigirdo didelis triukšmas. Netrukus buvo galima išgirsti skambų balsą, energingai besiplūstantį ir besikeičiantį, bet skaitytojui tų žodžių nekartosime.

– Tai karalius, – tarė Kotryna, – atpažįstu jį iš pagirtino įpročio, kurį jam įdiegė maršalas de Recas. Slėpkitės už fotelio, jis turbūt norėtų rasti mane vieną, aš tikiuosi sulaukti audros.

Krasovskiiui vos pakako laiko paklausti kara-

(Nukelta į 54 p.)

lienės prašymo, kaip triukšmingai atsivėrė durys ir įgriuvo Karolis.

Apimtas įsiūčio, veidas įraudęs labiau nei įprastai, žvilgsnis paklaikęs. Juodi plaukai išsidraikę ant nuleistos galvos, susikūprinęs. Nors buvo gražiai sudėtas, nesistengė to demonstruoti. Karolis baidė balsu baubė, kreipdamasis į savo pavainikį brolių Angulemo Henriką: „Užmuškite jį, užmuškite jį!“

– Ką norite užmušti, sūnau? – labai švelniai ir ramiai pasiteiravo karalienė.

– Jūsų kunigaikštį de Gizą. Jo įžūlumui nebėra ribų. Jis nesiliauja tvirtinti mylių mūsų seserį Margaritą, tačiau neturėtų nekreipti dėmesio į tai, kad numatytos jos vedybos su Navaros karaliumi. Pagaliau jūs pati, ponija, kūrėte šį politinį projektą, jūs jo architektė, o aš tik mūrininkas, visada veikiantis tik po jūsų, kai sulaukiu jūsų nuomonės ir sužinau, kokie bus ketinimai. Jūs, ponija, mane išmokėte tik paklusti.

– Sūnau mano, jūs labai klystate. Nereikia taip sureikšminti tokio lengvabūdžio jaunuolio, kaip kunigaikštis de Gizas, jausmų.

– Po šimts velnių! Juk tas lengvabūdis, bet aršus ir ambicingas vyrukas sulaukia mano tikro brolio, Anžu kunigaikščio, paramos, aš juos abu užklupau išeinančius iš Margaritos. Ar ir dabar sakysite, kad be reikalo įniršau dėl tokio elgesio, kuris gali mus sukompromituoti prieš Navaros dvarą? Prisiekiu Dievu, neįžvelgiu jūsų įprasto išmintingumo, motina. Gal turėčiau globoti jūsų merginas, o jūs vietoj manęs pasirūpintumėte mano karalystės valdymu?

Kaip patyręs raitelis, kuris šiek tiek atleidžia žirgo, pradedančio kramtyti žąslus ir stotis piestu, kamanas, taip ir Kotryna, matydama, kad Karolis ketina nusimesti savo jungą, pasistengė jį nuraminti.

Viskas stos į savo vietas, – tarė karalienė. – Galima būti šiek tiek atlaidesniems jaunystės ir meilės palydovams – vėjavaikiškumui ir perdėtam pasitikėjimui savimi. Aš išbarsiu Margaritą ir Henriką, rimtai pasikalbėsiu su kunigaikščiu de Gizu ir jūs būsite patenkintas.

– Jei taip, tai aš atsisveikinu, – tarė Karolis, – manęs laukia žaidimas kamuoliu.

– Sūnau, gal galėtumėte minutėlę skirti pasitarimui? Turiu pasikalbėti su jumis rimtomis temomis, jos bus įdomios ir jums.

– Taip, bet po žaidimo kamuoliu. Eime, Brifo,

eime, Diana, kelkitės pagaliau, niekšeliai, – paragino karalius du prie jo kojų gulinčius didelius šunis (vienas buvo gražaus juodo, blizgančio plauko, kitas baltas su rusvomis dėmėmis) ir paragino juos rankoje laikoma lazdele.

Karalius išėjo kartu su savo svitos didikais, lydėdamas šokinėjančių, lojančių, šunų, besiglaustančių prie savo karališkojo šeimnininko. Durys užsivėrė ir nykštukas išlindo iš savo slėptuvės.

Karalienė, suvaldžiusi erzelių, kuri sukėlė karaliaus pasirodymas, nurimo.

– Mano mielas nykštuk, – kreipėsi į Krasovskį, – laikas brangus. Jūs girdėjote? Vargšo kunigaikščio de Gizo gyvybei gresia pavojus, nors jis šiandien yra tikras valstybės ramstis ir viena iš tvirčiausių tikėjimo kolonų. Karalius, užvaldytas pagiežos, gali jį paaukoti. Juk ketina jį bausti ne už kunigaikščio de Gizo meilę Margaritai, o už jo draugystę su nekenčiamu savo broliu, kuriam pavydi. Reikia perspėti kunigaikštį de Gizą apie jam gresiantį pavojų. Surask jį, mielas nykštuk, papasakok jam, kas nutiko, ir pasakyk, kad slėptųsi nuo audros. Ir tegul nebando nekreipti į ją dėmesio! Pažįstu jį. Jis išdidus, jautrus, karštas, perpyksta dėl menkniekių. Tik aš sugebu suvaldyti drąsuolį, nebijantį nei grasinimų, nei mirties. Nugabenk jam šį daiktėlį nuo manęs ir tegul jis kuo skubiau mane susiranda, – ir Kotryna nusiėmė nuo kaklo savotišką talismaną, ant kurio garsusis mokslininkas Nostradamas karalienės prašymu buvo nupiešęs magiškų simbolių...

– Iš šių simbolių jis supras, kad tave pasiunčiau aš.

Krasovskis žemai nusilenkė ir paėmė iš jį skubinančios karalienės rankų talismaną.

VI SKYRIUS

Senos ir garsios Gaskonijos šeimos jaunesnysis sūnus, Blezo de Monliuko, Prancūzijos maršalo ir garsaus kario brolis, Žanas de Monliukas buvo Valanso ir Di vyskupas. Jis jaunas pasišventė bažnyčios tarnybai, nes tais laikais gerų šeimų vaikams, neturintiems turto, tai buvo kelias pasiekti turtus ir įgyti šlovę.

Navaros Margarita, Pranciškaus I sesuo, didžiai nusipelnusi ir sugebanti įvertinti kitus žmo-

nes, žavėjosi jaunojo Monliuko protu ir nuostabiais sugebėjimais, todėl padėjo jam žengti į visuomenę ir pasirūpino jo turtais.

Ji išprašė jį iš dominikonų vienuolyno, kur jis rengėsi tarnybai, ir atsigabeno į dvarą, kuriame buvo daugiau galimybių pasireikšti jo talentams. Buvimas dvare buvo fatališkas Monliuko įpročiams ir religinėms pažiūroms.

Apimtas įvairiausių aistrų, neturintis nė menkiausio pašaukimo tarnybai, kurią pasirinko tik dėl išskaičiavimo ir ambicijų, Monliukas slapta susidėjo su naujosios religijos šalininkais. Ta religija neįtikėtina sparčiai plito Prancūzijoje, o jos skelbiama nelabai griežta moralė derėjo su jauno bažnyčios tarno principais be skrupulų.

Nedrįsdamas atvirai pasmerkti savo tarnybos, jis sudarė neteisėtą sąjungą su mergina, vardu Ana Marten, ją pamilęs. Motyvai slėpti savo elgesį buvo jo baimė pakenkti sau pačiam, nes jo gebėjimai, talentai garantavo jam puikią ateitį. Bijojo ir dėl to, kad bus persekiojamas, kaip ir visi, pasidavę Kalvino ir Liuterio klaidingam mokymui.

Ryšys su Ana Marten neišvengiamai baigėsi tuo, kuo paprastai baigiasi nusikalstama aistra, neteisėti santykiai – pasibjaurėjimu vienas kitu ir skyrybomis. Tačiau tos sąjungos vaisius buvo sūnus, kuris, tiesai paaiškėjus, galėjo užtraukti Monliukui daug bėdų. Tas sūnus ir buvo Balani, su kuriuo mes jau supažindinome skaitytoją. Nuo jo gimimo buvo praėję dvidešimt metų.

Per tokį ilgą laiką nei pasaulio linksmybės, nei politikų žygiai, nei nuo ambicijų neatskiriamas egoizmas negalėjo Monliuko širdyje visiškai užgesinti jausmų ir sujauktos sąžinės priekaištų. Todėl, dėl to mes nė kiek neabejojame, tie jausmai sužadino Monliukui ryžtą paskelbti savo nelaimingam sūnui nuosprendį – žiauriai įkalinti jį vienuolyne ir priversti atsisakyti laisvės!

Kviesdamasis sūnų pas save Monliukas nutarė niekada neatskleisti jam jo gimimo paslapties. Menkiausias aplaidumas šiuo požiūriu galėjo atimti iš jo pagarbą, kurią buvo susikūręs, ir reputaciją, kurią pelnė savo gabumais, o ne vadovaudamasis labai abejotinais principais.

Pasirengęs priimti sūnų, kurį jam nupiešė pačiomis gražiausiomis spalvomis, Monliukas nutarė vaizduoti tik paprasčiausią Balani globėją.

Valanso vyskupas, sulaukęs brandos amžiaus, vis dar atrodė gražiai, bet jo ryškūs bruožai neskleidė švelnumo ar žavesio, ypač kai jis stengdavosi pasirodyti imponantiškas, nes tada jo tankūs antakiai susijungdavo ir suteikdavo jo veidui rūstumo.

Kaip visi pietų gyventojai, taip ir jis buvo tamšios odos, juodos akys spindėjo. Buvę labai juodi plaukai jau puošėsi senatvine šarma, simbolizuodami, kad prasideda gyvenimo žiema. Jo kalba ir manieros buvo kaip dvariškio, kuris ne vieną kartą pasitarnavo savo valdovui. Buvo vidutinio ūgio ir metams bėgant pradėjęs pilnėti, o tai tiko jo luomui. Kamuojamas nerimo jis sugebėjo atrodyti ramus, nes to per ilgus bendravimo metus išmoko aukštuomenėje. Pespėtas, kad atvyksta Balani, laukė jo savo prabangiai apstatytame bute; prabanga nelabai derėjo su apaštališku kuklumu. Ant raudona staltiese su auksiniais kutais uždengto stalo stovintis smėlio laikrodis baigė išberti paskutinius grūdėlius, kai tarnas pranešė Valanso vyskupui, kad atvyko jaunuolis, prašęs jo ekscelencijos audiencijos.

– Jaunuolis, – pakartojo vyskupas. Jį šokiravo tarno ištartas jam artimo žmogus apibūdinimas, – ar negalėjote pavadinti jo ponu Balani?

Susivaldęs ir nutaisęs rimtą veidą, jis įsakė įleisti savo sūnų, niekada nepripažintą ir ilgam ištremtą.

Tokiam egoistui kaip Valanso vyskupas, kurio širdis linko tik į rūpinimąsi turtais ir tuštybės tenkinimą, niekada nekilo mintis kam nors parodyti švelnumą. Žmogui, sakau aš, įpratusiam slėpti jausmus ir neišsiduoti, ši iškilminga ir nepaprastai jaudinanti akimirka, jo akimis, tebuvo diplomatinė scena.

Įžengus į kambarį ir išvydus Monliuką, pirmas Balani ketinimas buvo pulti po kojomis tam, kuris buvo jo vienintelė atrama pasaulyje ir kurį kažkoks giliai širdyje slypintis nujautimas ragino branginti, bet imponantiška ir beveik atšiauri Valanso vyskupo laikysena sulaukė jausmų protrūkį ir jaunuolis sustingo savo vietoje.

Kiek patylėjęs skvarbus Valanso vyskupo žvilgsnis ir veido išraiška palaipsniui sušvelnėjo. Jis žengė keletą žingsnių Balani link.

– Taigi, jaunuoli, – kreipėsi į jį, – jau nusprendėte. Jūs atkakliai priešinatės mano išmintingam pasiūlymui dėl jūsų ateities?

– Visa mano esybė priešinasi, – švelniai, bet tvirtai atsakė Balani.

(Nukelta į 54 p.)

– Gerai apmąstykite prieš nusprendamas, – neatlyžo Monliukas, – gal jums nepatinka ordinas, gal šalis, gal kitas vienuolynas Prancūzijoje būtų jums ne toks atgrasus ir jūs mieliau priimtumėte mano pasiūlymą? Aš taip pat buvau jaunas ir manyje, kaip ir jумыse, virė jausmai. Bet dėl kelių pasibjaurėtinų žingsnių, žlugus kvailoms fantazijoms, neatsisakiau to, kas užtikrina man vietą visuomenėje ir turtą. Tad ar nebūtų geriau, jei pasektumėte mano pavyzdžiu?

– Ne, niekad, – įsikarščiajęs šūktelėjo Balani, – niekada nei Dievui, nei savo artimiesiems neduosiu neteisingos priesaikos, nes tokia priesaika būtų nepriimtina mano širdžiai.

Monliukas išbal, nudūrė akis, jo lūpos nevalingai susičiaupė.

– Bet, pone, – pradėjo perpykęs, – kokie jūsų planai? Jūs negalite nepaisyti, kad jūsų likimas mano rankose, o jūs skolingas man už viską.

– Taip, monsinjore, – švelniai atsakė Balani, – aš jums skolingas ir būsiu skolingas už viską, bet, mano gimdytojų vardu, jei jie dar gyvi ir jums buvo brangūs, maldauju atskleisti mano gimimo paslaptį. Tegul mano likimą nusprendžia tėvai ir aš nesipriešinsiu jų valiai, kad ir kokia ji būtų.

Jo maldaujantis balsas, sudėtos rankos, veidas liudijo didelį ryžtą ir taip jaudino, kad šaltas egoistas Monliukas išsigando, jog pasiduos iki tol nepatirtam jauduliui, ir staiga nusisuko.

Kiek patylėjęs tęsė:

– Pone, – prakalbo rimtai, – aš nežinau ir nenoriu žinoti, ką jūs įtarinėjate šiuo klausimu, bet gerai įsiklausykite, ką jums pasakysiu: jei kada nors nesveikas smalsumas paskatins jus klaidingai mane vertinti, menkinti mano orumą, pamiršti tą gerą, kurį padariau jums per visą jūsų gyvenimą, žinokite, kad neišvengsite mano baisaus pykčio.

– Tai aš nesužinosiu, ar mano tėvai gyvi? – pasiteiravo apsiašarojęs Balani.

– Nesmalsaukite be reikalo, jaunuoli, – prabilo susijaudinęs Monliukas. – Pakaks, jei vertinsite mane kaip savo likimo garantą. Jūsų gyvenimas bus toks laimingas, kokio tik galite trokšti, tačiau tik su viena sąlyga. Tikiuosi, kad būsite visiškai santūrus. Jūs privalote ne tik niekada neklausinėti, nebandyti ką nors aiškintis, imtis nederamų žygių, jūs turite

išvyti iš savo galvos visas nederamas mintis apie paslaptį, kuri veltui audrina jūsų protą ir jausmus. Aš nebesistengsiu versti jus paklusti. Galite gyventi su manimi. Jūsų gabumai gali man praversti. Jei aš būsiu patenkintas jūsų elgesiu, jums dėl nieko neteks gailėtis. Ar jūs mane supratote ir ar galiu pasikliauti jūsų ryžtu išpildyti tas sąlygas, kurias ką tik jums išsakiau?

– Dešimt metų kančių, tylėjimo ir nuolankumo yra garantas, – atsakė liūdnas ir pasidavęs likimui jaunas Balani.

Trokšdamas pakeisti pokalbio temą Valanso vyskupas ėmė klausinėti Balani apie jo mokslus. Balani patenkino savo globėjo smalsumą kukliai ir išmintingai. Nuslėpęs, kad yra sužavėtas jaunuolio žinių ir proto, vyskupas paėmė ant stalo gulėjusią lotynišką knygą ir paprašė perskaityti ištrauką iš jos.

– Labai neblogai, – apibendrino, kai Balani baigė. – Tarimas šiek barbariškas itališka mada, bet mes jį pataisysime. Dabar eikite ilsėtis ir gerai apmąstykite tai, ką jums pasakiau. Gyvensite mano namuose ir būsite aptarnaujamas savo kambaryje. Kur buvote apsistojęs keliaudamas į Paryžių? Kodėl jūsų mulų varovas neatgabeno jūsų tiesiai į mano namus?

– Dėl paprasčiausio atsitiktinumo smuklėje netoli Paryžiaus, kur buvau sustojęs pavakarieniauti, susipažinau su originaliu ir nepakartojamu, mano nuomone, žmogeliu. Tai lenkas nykštukas, pavarde Krasovskis. Apie jį jūsų ekselencija tikriausiai bus girdėjęs kalbant, nes prieš keletą metų jis žavėjo Paryžių ir dvarą. Atsidėkodamas už paslaugą, kurią jam padariau, apgynęs jį nuo gaujos ten taip pat, kaip ir aš toje smuklėje vakarieniavusių kaukių, ketinusių iš jo pasityčioti, tas labai mielas nykštukas pavaišino mane vakariene ir netgi priprašė sėsti į jo karietą.

– Ir jūs sutikote?

– Taip, monsinjore. Jis netgi įkalbėjo mane apsisistoti labai garbinguose vyno pirklio namuose.

Tai išgirdęs vyskupas sunerimo.

– Nykštukas jums, be abejo, uždavė daugybę klausimų, – tarė Monliukas. – Aš neblogai jį pažįstu. Jis smalsus kaip moteris, plepus kaip papūga ir santūrus kaip būgnas.

– Taip, iš tikrųjų, jis iš karto paklausė manęs, kas aš, ir panoro išgirsti tai, ką pavadino mano istorija.

– Ir jūs paskubėjote patenkinti jo smalsumą?

– Kadangi jis parodė man daug dėmesio, o ne vien smalsavo, negalėjau neparodyti jam pasitikėjimo mainais už jo jautrumą.

– Gerai, tačiau jūsų gimimo paslaptis tikrai buvo paliesta jūsų pasakojime ir jūsų pokalbyje.

– Ach ne, monsinjore, – vaikiškai naiviai atsakė Balani, – priešingai, aš skatinau jį prisipažinti man...

Baimindamasis užrūstinti vyskupą jis staiga nutilo.

– Tęskite, aš leidžiu.

– Prisipažinti man, ar pritaria mano įtarinėjimams.

– Ir ką jis atsakė?

– Jis atsakė man labai išmintingai, kad negali nieko spėlioti tuo klausimu, ir tik laikas bei, svarbiausia, gamta, vieną dieną atskleis, kokie ryšiai gali jungti mane su globėju.

– Puikiai pasakyta, – atsiliepė Monliukas, bandydamas nusijuokti, – laikas, gamta, galbūt ir kraujo šauksmas... tai skambūs žodžiai. Ko jie jus išmokė?

Balani tik giliai atsiduso.

– Pagaliau pasakykite man, kvailiuk, jei vienintelė jūsų nelaimė būtų, jog aš esu jūsų tėvas, ar jūsų gyvenimas būtų geresnis? Argi aš galėčiau, nesuteršęs savo garbės ir švento vardo, pripažinti, kad jūs esate mano sūnus, ir viešai atskleisti savo nusikaltimą ir gėdą, kuri kristų ir ant jūsų. Baikime tas nenaudingas šnekas, jos mane vargina, – aiškiai ir griežtai tarė Monliukas, – ir gerai įsidėmėkite, kokius nurodymus esate gavęs iš manęs. Jūs esate Žanas de Balani, Valanso vyskupo sekretorius, išmokslintas Padujos vienuolyne ir rekomenduotas vyskupui vienuolyno vyresniojo. Nei kiti, nei jūs niekada nesužinosite nieko daugiau.

Tai pasakęs jis nuėjo prie židinio ir patraukė skambučio virvelę. Tuoj pat išdygo tarnas.

– Nuveskite poną Balani, – paskui pabrėžtinai pakartojo, – poną Balani, į jam skirtą kambarį.

Paskui globėjo tonu kreipėsi į Balani:

– Kiekvieną kartą, kai man prireiks jūsų paslaugų, jus perspės. Keliuokite, pone.

Kai Balani išėjo, Monliukas krito į fotelį ir susiėmė už galvos. „Šis pasimatymas išsekino mano jėgas, buvo laikas jį užbaigti. Tas jaunuolis mielas, įdomus, negaliu to neigti. Jis yra mano sūnus, žinau tai, jaučiu. Tiek to, ši fatališka paslaptis turi visiems laikams likti paslėpta manyje.“ Jis atsistojo, paskam-

bino dar kartą, paprašė atnešti pilną taurę vyno ir paliepė pabalnoti mulą.

– Palaukite, Filipai, – pridūrė tarnui, – turėsite pasirūpinti, kad ponui Balani nieko netrūktų. Jaunuolis tiek nusipelnė, ketinu jį priimti į savo tarnybą sekretoriumi ir priskiriu jį jums. Jis atvyko iš Italijos ir nepažįsta miesto. Lydėsite jį visur, kai jis panorės išeiti, ir tiksliai informuosite mane apie kiekvieną jo žingsnį.

– Taip, monsinjore.

– Koks lauke oras, Filipai?

– Gana gražus, monsinjore.

– Tada paduokite man tik skrybėlę su nulenktais kraštais ir šilkinį apsiaustą.

Balani, kaip sekretorius, ką tik buvo įkurdintas bute, kuriame buvo tik miegamasis ir nedidelis kabinetas. Jo ypatingas kuklumas labai kontrastavo su monsinjoro buto prabanga. Visi baldai, įskaitant ir indą su žarijomis, tebuvo dvi ar trys šiaudinės kėdės, žygio lova su žalios saržos užuolaidomis, apvedžiotomis geltonu siauru galionu, ir staltiese užtiestas stalas su visais rašymo reikmenimis. Jei ant vienintelio lango, apšviečiančio tą kambarį ir atveriančio vaizdą į bjaurią, nešvarią bei tamsią gatvelę, būtų pritvirtintos grotos, Balani būtų galėjęs įsivaizduoti atsidūręs Padujos vienuolyno celėje. Pirmiausia, ką jis padarė įžengęs į kambarį, tai atidarė langą, bet drėgnas oras, sklindantis iš dvokiančios kloakos, privertė jį tuoj pat uždaryti.

„Savo vienuolyne per lango virbus aš bent jau kvėpavau tyru sodo oru. Ar tik nebūsiu pakeitęs kalėjimo“, – dingtelėjo.

Jam net nekilo mintis, kad gali mėgautis savo laisve. Buvo galima pamanyti, kad Monliuko žvilgsnis jį paveikė tarsi bazilisko ir jo valią pavergė nematoma jėga.

Permąstęs ką tik įvykusį pokalbį su Valanso vyskupu, susitikimą, iš kurio jis tikėjosi visokiausios naudos, dėl širdį slegiančios paslapties liko dar didesnėje nežinioje nei kada nors anksčiau. „Jis neišklaušė mano maldų, – mąstė, – jis tikrai nelaukia manęs išskėstomis rankomis, ne, jis ne mano tėvas! Tačiau koks mano likimas? Visados vienišas ir nelaimingas, paklūstantis pareigai, o ne jausmams, kai bendrauju su tuo, kuris sakosi esąs mano liki-

(Nukelta į 56 p.)

mo kalvis, nedrįstu net parodyti jam savo meilės, dėkingumo, nes bijau, kad jam nepatiks, kad tai jį priblošk, juk su manimi elgiasi kaip tironas. Drausti man ką nors išsiaiškinti apie liūdną ir paslaptinę kilmę! O gal iš tikrųjų tai išmintingiausias sprendimas, užtikrinantis man ramybę? Taip, pasitikėdami pulkime į Dievo glėbį ir patikėkime jo galestingumui savo vargus, rūpesčius, viltis ir savo ateitį.“ Jis išsitraukė iš užančio dramblio kaulo nukryžiuotąjį, kurį jam paliekant vienuolyną padovanojo garbusis tėvas Frančeskas, ištaręs padrašinančius žodžius: „Sūnau mano, kiekvieną kartą, kai patirsite sielos kančias arba kūno skausmus, prisiminkite tą, kuris tiek iškentė, ir jums palengvės.“ Mintyse sukalbėjęs trumpą maldele, prisispaudė prie širdies nukryžiuotąjį. „Dieviškasis nelaimės talismane, – sušnibždėjo Balani, – tu visada būsi su manimi!“

Dangiška ugnis, deganti jo akyse, pakeltose į dangų, iš kurio, atrodo, tryško šviesos spinduliai, saulės nuauksinti plaukai, natūraliomis garbanomis krintantys ant kaktos ir ant pečių, kilnaus veido, kuriame vienu metu atsispindėjo melancholija ir nuolankumas, švelnus blyškumas tą akimirką darė jį panašų į gražias Išganytojo galvas, nutapytas nemirtingojo Gvido teptuko.

Balani pasidėjo nukryžiuotąjį lovos kojūgalyje ir pakabino ant sienos paveikslą, kurį nukopijavo nuo šventosios Teresės atvaizdo, nutapyto ant stiklo, tik šiek tiek jį pakeitęs. Vietoj paprasto ir nerūpestingo galvos apdangalo ant šventosios galvos jis į plaukus įsegė savotišką aureolę iš gėlių. Bruožai liko nepakeisti, bet veidas atrodė nuostabiai žavingas. Paskui prisiminė, kad pas savo draugą nykštuką paliko visus savo mėgstamus rašytojus, ir parašė tokią laiškėlį:

„Pone, dėmesys, kurį teikėtės man parodyti, lyg ir leistų pranešti jums apie laimingą pokytį (jis sustojo, parašęs žodį laimingą, nežinodamas, ar jis tikrai laimingas) pokytį mano likime. Aš apsigyvenau pas jo didybę Valanso vyskupą ir tapau jo sekretoriumi. Monsinjoras teikėsi pažadėti man savo globą, jei aš jos nusipelnysiu savo darbu. Kol turėsiu malonumo jus vėl išvysti, Pone, neatsisakykite gražinti brangius mano vienvėsius draugus.“

Balani perskaitė laišką keletą kartų, paskui užantspaudavo. „Man atrodo, kad neparašiau nieko neleistino, Valanso vyskupas sutiks, kad laiške nėra nieko, kas galėtų jį sukompromituoti.“

Balani įteikė laišką tarnui, įpareigotam vykdyti jo užduotis, ir mandagiai paprašė poną Filipą nugaubenti jį nurodytu adresu.

VII SKYRIUS

Mes palikome Krasovskį, besirengiantį karalienės įsakymu aplankyti kunigaikštį de Gizą. Įžengęs į rūmų kiemą, jis išvydo kunigaikštį, apsuptą bajorų, kelių draugų didikų, žirgininkų, pažų, susiruošusių vykti už miesto į ten rengiamus karinius mokymus.

Vilkėjo ryškiai raudoną (mėgstamiausia gražiosios Margaritos spalva) satininį švarką, trumpą tuniką ir juodo aksomo peleriną su raudonais dryžiais. Juodo aksomo skrybėlė su ilga tamsiai raudona plunksna gracingai puošė gražią galvą ir nepaprastai dailų veidą su ugingai žėrinčiomis didelėmis juodomis akimis. Kunigaikštis de Gizas, ginkluotas špaga ir durklu, sėdėjo ant puikaus kaštonų spalvos arabų ristūno, užkloto raudono aksomo gūnia, siuvinėta sidabro siūlais. Dailininko teptuko vertas gražuolis, gundantis, sąmojingas, lengvabūdis kaip prancūzas, audringo būdo, dosnus ir populiarus, gausiai gamtos apdovanotas, kilęs iš garsios giminės, nepaprastai garsus, kunigaikštis de Gizas turėjo dovaną patikti žmonėms. Sužavėdavo vienas jo žodis, žvilgsnis, judesys. Jam lenkdavosi visos širdys. Jis buvo Paryžiaus dievaitis.

Netikėtai pasirodęs Krasovskis išlipo iš savo kėdės triukšmingo būrio viduryje. Jo neįprasti drabužiai, mažas ūgis ir ypač išdidi laikysena sukėlė visuotinio juoko bangą. Vienintelis kunigaikštis de Gizas gerai pažinojo nykštuką, tad nesijuokė. Krasovskis pasuko kunigaikščio link ir sustojo už kelių žingsnių nuo kanopomis į grindinį bilsnojančio žirgo.

– Monsinjore, atvykau karalienei įsakius ir jos vardu, bet jūsų aukštybė tikrai nenorės, kad aš kalbėčiau apie jos reikalus čia, tarp šių žvengiančių padarų, – tarė supykęs nykštukas.

Kunigaikštis šyptelėjo.

– Ponai, – kreipėsi į aplinkinius, – nykštukas tikrai teišus, šis kiemas nėra labai tinkama vieta suteikti audienciją jos didenybės karalienės, mūsų didžiai gerbiamos šeimininkės, pasiuntiniui.

(Tęsinys kitame numeryje)